

FSD3614 HYVINVOINTITUTKIMUS 2017

FSD3614 FINNISH WELFARE SURVEY 2017

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Allardtin 1972 hyvinvointitutkimus ja sen 2017/19 toteutettu toisinto: aineistoselostus

Allardtin tutkimus vuonna 1972 toteutettiin käyntihaastatteluin vastaajien kotona. Silloisen Suomen Gallup Oy:n haastattelijat tekivät kenttätyön. Vuoden 2017 tutkimus tehtiin Taloustutkimus Oy:n vastaajaneelille lähetetyllä internetpohjaisella kyselyllä.

Vuoden 1972 aineisto

Pohjoismainen hyvinvointitutkimus toteutettiin samanaikaisesti Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa alkuvuodesta 1972. Tutkimuksen tavoitteita on esitelty useassa julkaisussa.¹ Allardtin ryhmä laati suomenkielisen tutkimuslomakkeen, joka käännettiin ruotsiksi, norjaksi ja tanskaksi. Aineiston keräyksen kenttätyöstä vastasivat johtavat kaupalliset mielipidetutkimuslaitokset. Aineistonkeräyskustannuksista eri maissa vastasivat kunkin maan tieteellistä tutkimusta rahoittavat tahot. Lomakkeeseen liittyvistä kysymyksistä keskusteltiin erikseen tutkimuslaitosten edustajien kanssa ja myös yhteisessä kokouksessa. Kenttätyövaihe ajoittui pääasiassa toukokuuhun 1972. Lomakkeeseen sisältyi paljon avoimia kysymyksiä, joihin saadut vastaukset haastattelijat kirjoittivat talteen. Jälkikäteen tapahtuvaa koodausta (avovastausten muuttamista numeroiksi) oli paljon, ja tässä työssä oli mukana myös opiskelija Tanskasta ja Norjasta. Aineisto valmistui tammikuussa 1973.

Aineistoja ja niiden edustavuutta on tarkasteltu laajasti Keijo Katan ja Hannu Uusitalon raportissa.² Tutkimuksessa nähdään kaksi aineistoon liittyvää heikkoutta. Ensinnäkin otoskoko oli pieni, noin tuhat haastattelua kussakin maassa. Se mahdollistaa kansallisten erojen luotettavan tarkastelun, mutta rajoittaa erityisesti sitä, miten pitkälle eri väestöryhmien tarkastelussa voidaan edetä. Toiseksi mittausongelmat ovat vakavia ja vaikeita, kun tutkimusongelmana on hyvinvoinnin tapainen ja aiemmin osin hyvin kartoittamaton asia.

Eri maissa otokset muodostettiin hieman eri tavoin. Suomen Gallup käytti kaksivaiheista ositettua otantaa, jossa ensin määriteltiin ensisijaiset otantayksiköt maantieteellisesti ja teollistumisasteen mukaan maata edustaviksi ja sitten näiltä alueilta valittiin vastaajat satunnaisesti. Alkuperäinen otos oli 1255 ja lopullisen tutkimusaineiston koko oli 994 hyväksyttyä haastattelua. Vastausprosentti oli siten 79. Tällaisista vastausprosentteista voidaan nykyisin vain haaveilla.

Aineistojen edustavuutta tarkasteltiin tekemällä vertailuja erilaisiin tilastoihin. Suomen aineisto oli iän ja sukupuolen suhteen hyvin väestöä edustava. Naimisissa olevat olivat hieman yliedustettuja ja naimattomat aliedustettuja. Pienet kotitaloudet (1–2 henkeä) olivat aliedustettuja, suuret taas yliedustettuja. Eteläsuomalaisilla oli lievä yliedustus, vastaavasti havaittiin pientä aliedustusta itä- ja pohjoissuomalaisilla. Ammattiryhmittäin maanviljelijöiden yliedustus oli merkittävä, aliedustusta oli työntekijäryhmissä. Johtopäätöksissä todetaan, että otokset eivät ole tarkka pienoiskuva kansasta, mutta Suomen otos on edustavin neljästä Pohjoismaasta. Raportissa ei keskustella otoksen painottamista edustavuuden

¹ Esim. Allardt, Erik & Hannu Uusitalo (1973). Dimensions of Welfare in a Comparative Study of the Scandinavian Societies. *Scandinavian Political Studies* 7, 9–27; Allardt, Erik (1973). A Welfare Model for Selecting Indicators of National Development. *Policy Sciences* 4, 63–74.

² Kata, Keijo & Hannu Uusitalo (1974). *On the Data, Sampling and Representativeness of the Scandinavian Survey in 1972*. Helsinki: University of Helsinki. Research Group for Comparative Sociology. Research Report 4.

Hannu Uusitalo ja Tuomo Laihiala

parantamiseksi. Tuolloin painokertoimia ei yleensä käytetty, ja toisaalta puutteet (Suomen aineiston) edustavuudessa eivät olleet huomattavia.³

Vuoden 2017 aineisto

Vuoden 2017 tutkimusaineiston keräsi Taloustutkimus Oy. Taloustutkimuksella on käytössään muitakin menetelmiä, mutta tutkimuksen aineiston keräämiseen varattu budjetti ohjasi valinnan Suomen väestöä kohtuullisen hyvin edustavalle internetpaneelille suunnattuun verkkokyselyyn. Verkkokyselyitä käytetään tiedonhankinnassa lisääntyvästi sen käyntihaastattelua, postikyselyä ja puhelinhaastattelua pienempien kustannusten sekä nopeuden takia.

Taloustutkimuksen internetpaneelin käyttö ja tutkimustapa nojautuu laatuvaatimuksiin, jotka perustuvat markkinatutkimusalan kansainvälisen kattojärjestön ESOMARin asettamiin kriteereihin. Internetpaneeli on rekrytoitu sekä offline- että online-ympäristöissä. Vastausten laadun ja paneelin edustavuuden varmistamiseksi kaikki offline-jäsenet on rekrytoitu Suomen väestöä (pl. Ahvenanmaa) edustavien puhelin- tai ovelta ovelle -tutkimusten yhteydessä tai muilla satunnaistetuilla puhelin- ja kirjekampanjoilla. Online-jäsenet on puolestaan rekrytoitu useita ja erilaisia sähköisiä kanavia käyttäen (mm. sähköpostit, ilmoitukset verkkomediaissa sekä Facebook-mainonta).

Taloustutkimus hallinnoi paneelia aktiivisesti. Vastausten laatua, paneelin käyttöastetta, panelistien osallistumisaktiivisuutta ja erilaisia rekrytointiprosessimittareita seurataan jatkuvasti. Passiiviset panelistit poistetaan paneelistä.

Internetpaneeliin perustuvan tutkimuksen tavoitteeksi asetettiin, että vastaajia saataisiin noin 2500. Internetpaneelin jäsenistä tehtiin iän, sukupuolen ja asuinpaikan perusteella erillinen otos edustamaan 15–79 -vuotiasta väestöä. Tiedonkeruu toteutettiin 19.-25.10.2017. Kysely lähetettiin 11 123 panelistille, joilta saatiin 2 539 loppuunvietyä vastausta. Tällä tavalla laskien vastausprosentti oli 23. Internetpaneelin vastaukset on painotettu siten, että ne iän, sukupuolen ja suuralueen (Helsinki ja Uusimaa, muu Etelä-Suomi, Länsi-Suomi sekä Pohjois- ja Itä-Suomi) edustavat 15–79-vuotiasta väestöä.

Internetpaneeliin osallistuminen edellyttää, että vastaajalla on pääsy internetiin. Tilastokeskuksen vuonna 2016 tekemän tutkimuksen mukaan 16–89-vuotiaista suomalaisista 88 prosenttia käytti internetiä. 72 prosenttia käytti sitä monta kertaa päivässä. Internetiä käytetään asioiden hoitamiseen, tiedonhakuun, viestintään ja medioiden seuraamiseen. Alle 55-vuotiaista sitä käyttivät lähes kaikki. Vanhemmissa ikäryhmissä melko suuri osa väestöstä ei kuulu käyttäjiin. 65–74-vuotiaista netin käyttäjien osuus oli 74 prosenttia ja 75–89-vuotiaista 31 prosenttia. Internetin käyttö on keskimääräistä vähäisempää pienituloisten, maaseudulla asuvien, vanhojen eläkeläisten ja perusasteen koulutuksen saaneiden keskuudessa.⁴

Taloustutkimus Oy:n mukaan internetpaneelissa on vinoumaa kaupungistuneen ja aktiivisen väestön suuntaan. Kokoomuksen ja vihreiden kannatus on paneelissa hieman ylliedustettuna (noin 2–3 prosenttiyksikköä), keskustan taas aliedustettuna, muiden puolueiden kannattajat ovat likimain oikeassa suhteessa edustettuja. Tämä heijastanee sitä, että internetin käyttö on ollut edelläkävijöiden harteilla. Tilanne korjautunee ajan mittaan, kun valikoituminen internetin ja älypuhelimien käyttöön edelleen

³ Allardt'n tutkimuksen lomakkeet (n. 4000 kpl) ovat Helsingin Yliopiston arkistossa. Aineisto on myös saatavilla Suomen Tietoarkistossa sekä Tanskan tietoarkistossa.

⁴ Tilastokeskus (2016.) Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 8.12.2021]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/sutivi/index.html>

Hannu Uusitalo ja Tuomo Laihiala

vähenee. Toisin sanoen tulevaisuuden Suomessa on vähemmän niitä, jotka eivät ole näitä välineitä käyttäneet.

Taulukon 1 mukaan Taloustutkimuksen painottaman paneelin ikärakenne ja sukupuolirakenne vastaavat hyvin väestöä. Alle 20-vuotiaat ovat hieman aliedustettuna, muutoin erot ovat pieniä. Miehiä ja naisia on paneelissa samassa suhteessa kuin väestössäkin.

Taulukko 1. 15-79-vuotiaan väestön ikä- ja sukupuolirakenne Tilastokeskuksen mukaan 31.12.2016 ja 2017 Taloustutkimuksen keräämässä tutkimusaineistossa (%)

Ikä	Taloustutkimuksen		Sukupuoli	
	Väestö 31.12.2016	paneeli	Väestö 31.12.2016	paneeli
15–19	6,9	4,1	Miehet	49,9
20–24	7,8	10,5	Naiset	50,1
25–29	8,0	6,5	Yhteensä	100,0
30–34	8,3	9,8		
35–39	8,0	6,1		
40–44	7,5	8,3		
45–49	7,9	9,0		
50–54	8,6	7,7		
55–59	8,5	8,2		
60–64	8,6	9,8		
65-	19,9	19,9		
Yhteensä	100,0	100,0		

Taulukossa 2 on tehty vertailuja, joiden perusteella voidaan karkeasti arvioida internetpaneelin edustavuutta. Muilta osin Taloustutkimuksen keräämää vuoden 2017 internetpaneeliaineistoa ei ole mahdollista verrata täsmällisesti kaikkiin saman ikäisiin suomalaisiin.

Taulukko 2. Internetpaneelin ja väestön pääasiallinen toiminta, ammattiasema ja koulutusaste

Väestön pääasiallinen toiminta (%)			Koulutusaste (%)			
	Taloustutkimuksen paneeli	15-74 v väestö	Taloustutkimuksen paneeli		15-74 v väestö	
työlliset	52,4	52,4	perus-/kansakoulu	9,1	perusaste	24,7
työttömät	6,7	8,7	ammatti-, ylioppilas, opisto	52,0	toinen aste	43,3
opiskelijat	12,4	9,6	AMK, yliopisto	38,9	korkea-aste	32,0
eläkeläiset	25,5	25,1	yhteensä	100,0	yhteensä	100,0
muut	3,0	4,2				
yhteensä	100,0	100,0				

Työllisten jakautuminen yrittäjiin ja palkansaajiin (%)			Äänestäminen eduskuntavaaleissa 1972 ja 2015, % äänioikeutetuista		
	Taloustutkimuksen paneeli	15-74 v väestö		1972	2017
palkansaajat	90,3	89,6	vaalitulasto	81,4	70,1
yrittäjät	9,7	10,4	tutkimusaineisto	90,0	89,2
yhteensä	100,0	100,0			

Lähteet: Tilastokeskus, px-web taulukot; vaalitutkimus.fi-sivusto.

Internetpaneelissa työttömät, opiskelijat ja eläkeläiset ovat jonkin verran aliedustettuina, ja vastaavasti työlliset selvästi yliedustettuja. Kovin vahvoja johtopäätöksiä tästä ei kuitenkaan voida tehdä.

Tilastokeskuksen pääasiallinen toiminta -tieto kuvaa vuotta 2015, kun taas internetpaneelin vastaava tieto kuvaa vuoden 2017 syksyn tilannetta. Pääasiallisen toiminnan määritys tehdään virallisissa tilastoissa tarkkojen sääntöjen mukaan, internetpaneelissa se perustuu vastaajan omaan määrittelyyn. Näiden varausten jälkeenkin voinee päätellä, että työllinen väestönosa on internetpaneelissa yliedustettuna.

Työllisten jakautuminen palkansaajiin ja yrittäjiin vastaa internetpaneelissa hyvin kaikkien työllisten jakautumista. Nämä käsitteet ovat hyvin vakiintuneita, eikä vastaajilla ole tyyppillisesti vaikeuksia tunnistaa omaa ammattiasemaansa.

Internetpaneelin koulutusasteen vertailu koko väestön koulutusasteeseen on hankalaa. Tilastokeskuksella on hyvin tarkat määrittelyt sille, mihin koulutusasteeseen erilaiset tutkinnot kuuluvat, mutta sen käyttämä koulutusasteiden luokittelu ei vastaa tapaa, jolla ihmiset koulutuksestaan puhuvat. Näyttää kuitenkin ilmeiseltä, että pelkän peruskoulun käyneet ovat internet-paneelissa aliedustettuja. Vastaavasti toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksen saaneet ovat yliedustettuja.

Molemmissa tutkimuksissa kysyttiin, oliko vastaaja äänestänyt viimeksi pidetyissä eduskuntavaaleissa. Molempina vuosina vastaajat ilmoittivat äänestäneensä useammin kuin vaalitulastot ilmoittivat viralliseksi äänestysprosentiksi. Ero on lähes yhdeksän prosenttiyksikköä vuonna 1972, mutta peräti 19 prosenttiyksikköä vuonna 2017. Joltakin osin eroja voi selittää nuorten ja vähemmän koulutettujen aliedustus. Molemmat ryhmät äänestivät vuoden 2015 eduskuntavaaleissa huomattavasti keskimääräistä

Hannu Uusitalo ja Tuomo Laihiala

harvemmin.⁵ Tämä selitys ei kuitenkaan yksin riitä. Vuoden 2017 paneelikyselyyn vastanneet ovat valikoituneet yhteiskunnallisesti aktiivisista ihmisistä, kun ovat paneeliin suostuneet ja vielä vastanneet lomakkeeseen, jonka kysymykset koskevat yhteiskunnallisia asioita.

Toisaalta European Social Survey -tutkimusta varten Tilastokeskuksen käyntihaastatteluihin perustuvassa vuonna 2016 kerätyssä aineistossa viime vaaleissa äänestämistä koskevasta kysymyksestä laskettu äänestysprosentti oli 83,3⁶ eli siinäkin ilmeni selvää yliedustusta. Kyselytutkimuksissa voi olla sellaista harhaa, että ihmiset tuntevat painetta vastata äänestäneensä, vaikka eivät olisi niin tehneetkään.

Lähtökohtaisesti internetpaneelin rekrytointi on tehty mahdollisimman satunnaisesti, mutta tämä ei poista sitä, että vastaajan yleinen aktiivisuus ja kiinnostus vaikuttavat siihen, ottaako hän osaa kyselyyn vai ei.

Aineistojen vertailukelpoisuus

Allardt'n tutkimuksen otos edustaa 15–64-vuotiasta väestöä vuonna 1972. Taloustutkimuksen aineisto puolestaan edustaa 15–79 vuotta täyttäneitä väestöä vuonna 2017. Eläkeikäisen väestön määrän kasvun takia oli tärkeää saada myös tämä väestöryhmä mukaan tutkimukseen. Vuoden 2017 tulokset raportoidaan myös työikäistä väestöä koskien.

Vuoden 1972 aineiston tilastollinen edustavuus on hyvä. Aineisto vastaa hyvin väestötilastojen tietoja. Vuoden 2017 aineisto on painottamalla saatu pitkälti vastaamaan väestön ikä-, sukupuoli- ja alueellista jakaamaa. Aineistossa on kuitenkin internetin saatavuudesta, sen käytön aktiivisuudesta ja tutkimusaiheeseen kiinnostuksesta johtuvaa valikoitumista. Työlliset ovat tässä aineistossa yliedustettuja, vain peruskoulutuksen saaneet taas aliedustettuja.

Aineistoja voitaneen pitää edustavuudeltaan vertailukelpoisia siihen mittaan, että suuntaa antavat johtopäätökset hyvinvoinnin eroista vuonna 1972 ja 2017 ovat mahdollisia.

Tutkimusten erilaiset aineistonkeräystavat aiheuttavat suuria ongelmia vertailulle

Tutkimusryhmä ei tutkimusta suunnitellessaan oivaltanut, että tutkimusten erilaiset aineistonkeräystavat, henkilökohtainen haastattelu vuonna 1972 ja internetpohjainen kysely vuonna 2017, tuottivat hyvin merkittäviä eroja vastauksiin. Tämä on tilastollista edustavuutta huomattavasti suurempi ongelma hyvinvoinnin vertailulle vuosien 1972 ja 2017 välillä. Tästä on yksityiskohtaisesti raportoitu kirjassa, joka perustuu näihin tutkimuksiin.⁷ Nämä ongelmat johtivat siihen, että vuonna 2019 kerättiin täydentävää aineistoa.

⁵ Grönlund, Kimmo & Wass, Hanna (2016) *Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Helsinki: Oikeusministeriö.

⁶ European Social Survey (ESS) - Conditions of use http://www.europeansocialsurvey.org/data/conditions_of_use.html

⁷ Uusitalo, Hannu, Jussi Simpura, Juho Saari, J. & Tuomo Laihiala (toim.) (2022). *Hyvinvoinnin muutos ja pysyvyys: Allardt-hyvinvointi 1970-luvun alussa ja 2010-luvun lopussa*. Helsinki: Into Kustannus. (Ilmestyy 8/2022).

Vuoden 2019 tutkimusaineisto

Tutkimuksen kuluessa syntyi vahva epäily, että vuosien 1972 ja 2017 tulosten ero johtuu erilaisesta aineistokeräysmenetelmästä. Saadaksemme vastauksen tähän ongelmaan tilasimme Taloustutkimukselta Allardtin neljän kysymyksen toiston henkilökohtaisessa haastattelussa alkuvuodesta 2019. Kysymyksen liitettiin osaksi Taloustutkimuksen Omnibus-tiedonkeruuta. Kysymykset oli sijoitettu haastattelulomakkeen toiseksi osioksi. Tutkimusta varten haastateltiin noin tuhat 15–79 vuoden ikäistä suomalaista helmikuussa 2019.

Vuosien 1972, 2017 ja 2019 tulosten vertailu osoitti aineistonkeruumenetelmän suuren vaikutuksen tuloksiin, erityisesti vastausten suoriin jakaumiin. Tuloksista raportoivan kirjan kolmatta lukua voi lukea myös retkenä tutkimuksen sudenkuoppiin. Sudenkuopasta voi kuitenkin nousta. Kirjassa on osoitettu, että aineistonkeräysmenetelmän erojen vaikutukset muuttujien keskinäisiin korrelaatioihin ja niiden yhteyksiin sosiodemografisiin taustamuuttujiin on huomattavasti vähäisempi, joten niistä voidaan tehdä suuntaa antavia päätelmiä.

Allardt-hyvinvoinnin indikaattorien ja niiden osioiden jakaumat 1972 ja 2017

Allardt jakoi hyvinvointiarvot ja niiden indikaattorit taulukon 3. mukaisesti 18 eri indikaattoriin. Tarkastelemme suomalaisten hyvinvointia Erik Allardtin kysymysten valossa jonkin verran hänen käsitteistään ja mittareistaan poiketen. Käytämme käsitettä Allardt-hyvinvointi viittaamaan taulukossa 3 esitettyihin määrittelyihin.

Taulukko 3. Allardt-hyvinvoinnin osatekijät ja indikaattorit tässä tutkimuksessa.

Hyvinvointiarvot ja niiden indikaattorit	Elämäntyytyväisyys ja sen indikaattorit
<p>Aineellisiin ja persoonattomiin resursseihin perustuva tarpeentyydytys.</p> <p>Elintaso (having):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tulot 2. asumistaso 3. työllisyys 4. koulutus 5. fyysinen terveys 6. psyykinen terveys 	<p>Subjektiiiset tunteet ja kokemukset materiaalisista ja ulkoisista elinehdoista.</p> <p>Yhteiskunnallinen tyytymättömyys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 13. vastakohtaisuuksien voimakkuus 14. eriarvoinen kohtelu 15. epäoikeudenmukaisuuden kokemus 16. tyytymättömyys tuloihin
<p>Ihmisten välisiin, ihmisen ja yhteiskunnan sekä ihmisen ja luonnon suhteisiin perustuva tarpeentyydytys, elämänlaatu.</p> <p>Yhteisyysuhteet (loving):</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. paikallisyhteisyys 8. perheyhteisyys 9. ystävyysuhteet <p>Itsensä toteuttaminen (being):</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. korvaamattomuus 11. poliittiset resurssit 12. ”tekeminen” 	<p>Subjektiiiset tunteet ja kokemukset suhteesta ihmisiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>(Yksilöllinen) elämäntyytyväisyys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 17. elämäntyytyväisyys 18. tarpeentyydytys

Seuraavaksi esittelemme kummankin tutkimusaineiston jakaumien avulla, kuinka olemme soveltaneet näitä indikaattoreita tutkimuksessamme. Vuoden 2017 aineiston kohdalla esittelemme alle 65-vuotiaiden ja tutkimusaineiston kaikkien ikäryhmien jakaumat erikseen.

1. Tulot

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 Pienituloisin viidennes	20	22	20	173	456	515
2	20	14	14	169	286	363
3	20	24	26	171	497	663
4	20	19	20	174	393	518
5 Suurituloisin viidennes	20	20	20	171	418	500
Yhteensä	100	100	100	858	2049	2560
Ei tietoa				136		
Yhteensä				994		

2. Asumistaso

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 Pieni	26	1	1	256	27	29
2	45	20	16	448	400	420
3	26	51	48	254	1050	1224
4	1	7	11	11	149	274
5 Suuri	2	21	24	24	424	613
Yhteensä	100	100	100	993	2049	2560
Ei tietoa				1		
Yhteensä				994		

Asumisväljyys: pieni 1: 1,5 asukasta tai enemmän /huone), 2: 1,49–1,00 as./huone, 3: 0,99–0,50 as./huone, 4: 0,49–0,40 as./huone, suuri 5: 0,39 tai vähemmän as./huone.

3. Työllisyys

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
0 kk	22	21	34	217	437	864
0,5–4 kk	9	13	11	86	257	288
4,5–8 kk	6	13	11	64	274	292
5–11,5 kk	6	6	5	58	115	124
12 kk	57	47	39	567	966	992
Yhteensä	100	100	100	992	2049	2560
Ei tietoa				2		
Yhteensä				994		

Taulukko 4. Allardtin työllisyysindikaattorin osioiden jakaumat 1972 ja 2017, %.⁸

	1972	2017 15–64 v	2017 kaikki
1. Ansiotyöstä estyneet (alle 2 kk kokopäivätyössä työskentelevät, muu syy kuin opiskelu, kotityö tai eläkeläisyys)	10	14	12
2. Ajoittain ansiotyössä olevat (2–7 kk kokopäivätyössä työskentelevät, muu syy kuin opiskelu, kotityö tai eläkeläisyys)	6	6	5
3. Opiskelijat, eläkeläiset ja kotityötä tekevät	24	26	39
4. Lähes täydessä ansiotyössä olevat (8–11 kk kokopäivätyössä tai 8–12 kk osapäivätyössä)	3	8	7
5. Täydessä ansiotyössä olevat (12 kk kokopäivätyössä, loma mukaan lukien)	57	46	38
Yhteensä	100	100	100

⁸ Vuoden 1972 luvut poikkeavat hieman Allardtin kirjassa esitetyistä. Erot eivät ole merkitseviä. (Ks. Allardt 1976, 129.)

4. Koulutus

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 matala	55	6	8	543	133	205
2	10	27	29	104	551	753
3	27	25	23	270	519	581
4 korkea	8	41	40	77	846	1021
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

Koulutus 1972: 1 kansakoulu, 2 keskikoulu 3 ammattitutkinto 4 ylioppilas ja korkea-aste, koulutus 2017: 1 peruskoulu ja keskikoulu, 2 ammattikoulu, 3 ylioppilastutkinto, 4 korkeakoulututkinto.

5. Fyysinen terveys

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 huono	2	1	1	17	21	30
2	10	9	10	96	178	246
3	10	15	17	103	304	425
4	19	28	29	191	576	749
5 hyvä	59	47	43	587	971	1110
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

Luokittelu on muodostettu taulukossa 4 esiteltujen kaksiluokkaisten muuttujien (0 = on kyseinen terveysongelma, 1 = ei ole kyseistä ongelmaa) avulla. Ylipaino on jätetty pois, koska ei ole sairaus, vaikka onkin merkittävä sairauksien riskiä lisäävä tekijä. Muuttujista on laadittu viisiluokkainen summa-asteikko: 5: ei yhtään sairautta, 4: yksi sairaus, 3: kaksi tai kolme sairautta, 2: neljä tai viisi sairautta, 1: sairauksia kuusi tai enemmän.

Taulukko 5. Fyysisten sairauksien esiintyvyys 1972 ja 2017, %.

	1972	2017 15-64v	2017 kaikki
Astma	3	8	8
Kohonnut verenpaine	11	19	24
Sydänsairaus	8	4	6
Nivelreuma	9	2	2
Migreeni tai vakava päänsärky	15	15	14
Vatsa- tai pohjukaissuolen haava	3	1	1
Diabetes	1	6	8
Ylipaino	10	32	33
Allerginen sairaus	9	18	16
Työkykyä alentanut sairaus tai vamma	23	18	19

6. Psyykkinen terveys

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 huono	6	7	6	64	152	158
2	13	14	13	132	288	320
3	15	13	11	150	259	288
4	29	18	18	284	376	467
5 hyvä	37	48	52	364	974	1327
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

Viisiluokkainen asteikko on muodostettu taulukossa 5 esitetyistä osoittimista seuraavasti. Psyykkinen terveys hyvä = 5: ei yhtään oiretta, 4: yksi oire, 3: kaksi tai kolme oiretta, 2: neljä tai viisi oiretta, huono = 1: kuusi tai useampi oire.

Taulukko 6. Psyykkisiä oireita kokeneiden osuus 1972 ja 2017, %.

	1972	2017 15– 64v	2017 kaikki
Tunnetko itsesi usein lopen uupuneeksi?	50	32	29
Tunnetko itsesi usein/1972: tavallisesti onnettomaksi tai masentuneeksi?	19	26	22
Rasitanko itseäsi tavattomasti huolehtimalla terveydestäsi?	14	12	11
Onko sinulla usein esiintyvää puristuksen tunnetta tai särkyä päässäsi?	22	18	16
Sekoako ajatuksenjuoksusi täysin, kun sinun on suoriuduttava tehtävästä nopeasti?	12	13	12
Vapisetko usein?	7	4	4
Oletko jatkuvasti jännittynyt ja hermostunut?	9	14	12
Pyöriikö mielessäsi toistuvasti pelottavia ajatuksia? /1972: Pyörivätkö pelottavat ajatukset toistuvasti mielessänne?	7	15	13
Tunnetko itsesi usein lopen uupuneeksi?	50	32	29
Tunnetko itsesi usein/1972: tavallisesti onnettomaksi tai masentuneeksi?	19	26	22

7. Paikallisyhteisyys

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 heikko	4	7	6	39	137	143
2	15	30	27	150	616	687
3	34	35	33	333	715	857
4	35	22	25	346	457	644
5 vahva	13	6	9	126	125	229
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

Muuttuja saa arvon 1, jos paikallisyhteisyyttä ei ole yhdenkään kysymyksen osalta ja arvon 5, jos paikallisyhteisyyttä on kaikissa kysymyksissä.

Taulukko 7. Paikallisyhteisyyden mittarit 1972 ja 2017, %.

	1972	2017 (15-64 v)	2017 (kaikki)
Ei mielellään muuttaisi nykyiseltä paikkakunnalta	53	60	63
Asunut paikkakunnalla yli 5 vuotta	84	78	81
Tuntee yhteenkuuluvuutta johonkin ryhmään	58	52	53
Tavaroiden, työkalujen yms. lainaaminen naapureilta	42	38	39

8. Perheyhteisyys

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 heikko	8	32	31	76	659	798
2	30	11	9	300	222	230
3	12	36	42	116	739	1084
4 vahva	51	21	18	502	429	448
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

1 = yksin asuva eronnut tai leski; 2 = naimaton, eronnut tai leski vähintään 2 hengen kotitaloudessa; 3 naimisissa tai avoliitossa, ei lapsia; 4 = naimisissa tai avoliitossa, vähintään yksi lapsi

9. Ystävyysuhteet

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 heikko	11	14	14	107	293	351
2	19	16	15	188	326	391
3	22	22	22	214	451	571
4	34	33	35	339	686	901
4 vahva	15	14	14	146	292	346
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

heikko 1: alla olevan taulukon mittareista yksikään ei toteudu, ... vahva 5: kaikki taulukon mittarit toteutuvat

Taulukko 8. Ystävyysuhteet 1972 ja 2017, %.

	1972	2017 (15–64 v)	2017 Kaikki
Ainakin yksi läheinen ystävä	73	75	76
Yhteydessä parhaaseen ystäväänsä ainakin kerran viikossa	51	57	58
Kolme parasta ystävää tuntee toisensa	26	21	19
Hyvät tai melko hyvät mahdollisuudet saada kosketus ihmisiin, joihin voi kiintyä	73	64	66

10. Korvaamattomuus

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 pieni	34	19	23	334	381	580
2	35	23	24	344	474	613
3	25	42	37	248	851	959
4	6	14	14	57	295	349
5 suuri	1	2	2	11	48	59
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

Pieni 1: Ei korvaamaton minkään alla olevan taulukon osion mukaan, 2: korvaamaton yhden osion mukaan ... suuri 5: korvaamaton neljän osion mukaan.

Taulukko 9. Korvaamattomuusmittarit 1972 ja 2017, %.

	1972	2017 15–64 v	2017 kaikki
Vain harvat / rajoitettu määrä ihmisiä voivat korvata päätoimessa	39	56	51
On työssä tarvittavia erityisominaisuuksia	49	71	66
Korvaamattomuus ystäväryhmässä	12	21	21
Korvaamattomuus yhdistyksessä	6	10	11

11. Poliittiset resurssit

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 pienet	9	3	2	91	56	60
2	32	17	14	318	355	371
3	34	32	29	336	658	743
4	18	30	32	176	614	823
5 suuret	7	18	22	73	366	563
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

Pienet 1: yksikään alla olevan taulukon kriteereistä ei toteudu; ...suuret 5: kaikki neljä kriteeriä toteutuvat

Taulukko 10. Poliittisten resurssien mittarit 1972 ja 2017, %.

	1972	2017 15–64 v	2017 kaikki
Käyttänyt puheenvuoron kokouksessa	38	51	57
Yrittänyt vaikuttaa päätöksiin	15	28	32
Äänesti viimeisissä vaaleissa	77	82	83
Kokee itsellään olevan vaikutusmahdollisuuksia	53	82	85

12. Tekeminen

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 vähän	28	8	7	277	162	186
2	40	32	30	397	647	772
3	25	40	40	244	821	1031
4 paljon	8	21	22	76	420	571
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

Vähän 1: ei-vastaus kaikkiin alla olevan taulukon kysymyksiin, 2: kyllä-vastaus yhteen kysymykseen, ...
Paljon 4: kyllä-vastaus kaikkiin kysymyksiin.

Taulukko 11. Tekemisen mittarit 1972 ja 2017, %.

	1972	2017 15–64 v	2017 kaikki
Lukee sanomalehtiä (2 tai useampi)	46	54	57
Kuuluu järjestöihin (2 tai useampi)	26	44	46
On harrastus, josta vaikea luopua	41	75	75

13. Vastakohtaisuuksien voimakkuus

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 pientä	5	9	10	52	186	243
2	10	14	15	104	291	372
3	26	30	29	257	607	744
4	35	28	28	352	575	704
5 suurta	23	19	19	229	391	496
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

Pientä 1: korkeintaan kaksi koettua vastakohtaisuutta, 2: kolme tai neljä koettua vastakohtaisuutta, 3: viisi tai kuusi koettua vastakohtaisuutta, 4: seitsemän tai kahdeksan koettua vastakohtaisuutta, Suurta 5: yhdeksän tai kymmenen koettua vastakohtaisuutta. Mukana alla olevan taulukon 120 ensimmäistä vastakohtaisuutta.

Taulukko 12. Vastakohtaisuudet hyvin tai melko voimakkaina kokevien osuus 1972 ja 2017, %.

	1972	2017 15–64 v	2017 kaikki
maalaiset – kaupunkilaiset	63	56	54
maataloustuottajat – kuluttajat	64	52	52
paljon koulutusta saaneet – vähän koulutusta saaneet	75	73	72
rikkaat – köyhät	86	87	87
henkisen työn tekijät – ruumiillisen työn tekijät	56	36	35
työnantajat – työntekijät	73	64	65
pääoman omistajat – työväenluokka	85	75	76
poliitikot – tavallinen kansa	72	80	79
uskovaiset – ei-uskovaiset	41	40	41
nuoret – vanhat	55	49	48
kantasuomalaiset – maahanmuuttajat	..	76	77
heteroseksuaalit – seksuaalivähemmistöt	..	41	44

14. Eriarvoinen kohtelu

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 pientä	16	36	36	160	735	921
2	22	15	16	218	317	398
3	25	16	16	246	330	415
4	21	15	15	213	309	382
5 suurta	16	17	17	157	358	444
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

Pientä 1: pientä, yksikään instituutio ei kohtele eriarvoisesti, 2: yksi instituutio kohtelee eriarvoisesti, 3: kaksi instituutiota kohtelee eriarvoisesti, 4: kolme instituutiota kohtelee eriarvoisesti, suurta 5: neljä instituutiota kohtelee eriarvoisesti. Luvut alla olevassa taulukossa.

Taulukko 13. Eri yhteiskuntaluokkiin kuuluvien henkilöiden kohtelu. Osuus vastaajista, jotka kokevat instituutioiden kohtelevan eri yhteiskuntaluokkiin kuuluvia eri tavalla, %.

	1972	2017 15–64 v	2017 kaikki
Tuomioistuimet	58	43	43
Poliisi	54	38	37
Sosiaalitoimi	39	50	49
Opettajat	48	32	33

15. Epäoikeudenmukaisuuden kokemus

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 ei kokemusta	20	33	34	203	680	867
2 joko tulon- tai vallanjaossa	43	34	33	432	691	843
3 kokemus molemmissa	36	33	33	359	678	849
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

Taulukko 14. Epäoikeudenmukaisuutta kokevien osuus 1972 ja 2017, %.

	1972	2017 15–64 v	2017 kaikki
Liian suuret tulot	72	57	57
Liikaa valtaa	44	43	42

16. Tyytymättömyys tuloihin

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 tyytyväinen	37	47	52	369	967	1336
2 ei tietoa	13	3	3	133	67	69
3 tyytymätön	49	50	45	492	1016	1155
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

17. Elämäntyytyväisyys

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 pieni	4	12	11	38	248	269
2	5	9	8	50	191	217
3	7	14	12	70	285	316
4	28	23	22	280	477	558
5 suuri	56	41	47	556	849	2101
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

Elämäntyytyväisyyden luokittelu; Elämän kiinnostavuus, onnellisuus, helppous ja ei-yksinäisyys: pieni 1: ei tyytyväinen missään kysymyksessä ... suuri 5: tyytyväinen jokaisessa kysymyksessä.

18. Tarpeentyydytys

	(%)			Frekvenssit		
	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki	1972	2017 (15-64v)	2017 kaikki
1 pieni	3	3	3	32	68	86
2	6	5	5	58	96	122
3	10	7	7	97	134	172
4	13	11	11	131	219	278
5	17	15	15	168	301	386
6	21	19	19	206	394	493
7 suuri	30	41	40	302	837	1023
Yhteensä	100	100	100	994	2049	2560

Summa-asteikko on laadittu alla olevan taulukon perusteella siten, että pieni 1: ei tarpeentyydytystä yhdenkään kysymyksen mukaan, ... suuri 7: tarpeentyydytys kaikkien kysymysten mukaan.

Taulukko 15. Koetun tarpeentyydytyksen indikaattorin osiot. Täysin ja osittain samaa mieltä olevien osuudet 1972 ja 2017, %.

	1972	2017 15–64 v	2017 kaikki
Minulla on tilaisuus kehittää omia erityistaipumuksiani	66	72	74
Ihmiset, joiden kanssa joudun tekemisiin, pitävät minusta (1972: Luulisin, että ihmiset ...)	69	75	73
Nykyisessä tehtävässäni voin käyttää tietojani ja taitojani	80	77	76
Minulla on kaikki mahdollisuudet menestyä (1972: Voin sanoa, että minulla ...)	60	69	66
Minulla on tilaisuus oppia jatkuvasti jotain uutta	76	85	85
Saan riittävästi huomiota osakseni” (1972: Saan riittävästi toisten ...)	68	72	72

Kyselylomakkeet 1972 ja 2017

Vuoden 2017 kyselyssä ei toistettu kaikkia Allardt'n vuoden 1972 lomakkeen kysymyksiä, vaan rajauduttiin niihin, joita Allardt käytti hyvinvointitutkimuksessaan. Kysymykset esitettiin samassa järjestyksessä ja pääsääntöisesti aivan samalla tavalla. Muutamien kysymysten vanhentuneita sanamuotoja muutettiin. Vuoden 2017 kyselyssä vastaajia lähestyttiin sinutteleamalla, vuonna 1972 teititeltiin.

